

Semanario Bilingüe.--Se publica todos los sábados

PRECIOS DE SUSCRIPCIÓN

En las Baleares... 1'00 pesetas trimestre.
En las provincias... 1'50 » »
Extranjero... 2'00 » »

REDACCIÓN Y ADMINISTRACION
CALLE AMADOR N.º 22.

Anuncios y comunicados á
precios convencionales

PUNTOS DE SUSCRIPCION

En la Administración de este periódico.

ESPOLSSADA

N' haurem de donar una a n-En Canalejas, i un' altra de més llarga, naturalment, a in-Justicia de dissapte passat, zont En Jimenez Moya ha escampat verri per March i més desbarats que paraules, segons costum seu.

I.

CONTRA 'N CANALEJAS.

La mos ha feta d' ase i seca ab so discurs qu' ha posat en boca del Rey en l' apertura de ses Corts. Ja 's sap qu' aquest discurs ab que 'l Rey les obri, es es programa des Govern, lo que 's Govern vol fer 's temps que comant, i d' axó no n'es responsable el Rey, sino just es Govern.

Idó En Canalejas, com fa anys que, per ferse un partit seu, alsá bandera contra 's clericalisme i frares i monjes, dient que 's dia qu' ell pujás, faria i dexaria de fer sobre aquestes coses,—ara qu' es pujat, ha cregut que qualque cosa havia de fer per que no li poguessen dir que no cumplia lo que tantes de vegades i en tots es tons havia promés. Com es diaris des Govern anunciaven cada dia que frares i monjes aviat la ballarien, es Bisbes de tota Espanya se varen creure a n-el cas d' endressar a n-En Canalejas un escrit a favor de ses Ordes Relligioses, que era molt natural, com-e pares i defensors que son es Bisbes de tots es feels i especialment des relligiosos.—Idó bé, En Canalejas e-hu va prendre molt tort, pero se va de beure 's cop, i ets seus diaris i es republicans digueren ses mil llástimes a n-es Bisbes perque sortien a defensar es frares i ses monjes. Es liberals son axi: molta de llibertat a tot lo mon per dir i fer desbarats, pero alerta que l' Església i es católics se 'n vulguen aprofitar de tal llibertat per fer bé! Son axi: molt, moltissim liberals, pero només volen per ells sa ditxosa llibertat.

¿I que va fer En Canalejas tot cremat contra 's Bisbes? Idó devers dia 10 d' aquest mes publica una Real Orde donant a s' article 11 de sa Constitució sobre sa tolerancia de Cultes un sentit massa ample, contrari a s' esperit de sa Constitució. Diu aquest article que ne-

gú será molestat dins Espanya pe' ses seues opinions relligioses, axó es, si no es católic; pero que no 's permearán manifestacions públiques contraries a sa Relligió católica, qu' es sa de s' Estat. En Cánovas, que va esser es qui posá aquesta Constitució, doná tot d' una, l' any 1879, una Royal Orde explicant lo que s' entendria per manifestacions públiques no permeses contra sa Relligió, dient que 's temples i cementeris que no fossen católics no porien tenir de part de defora cap signe ni senya de sa seua relligió, ni porien sortir p' es carrers en incorporació es qui professassen un' altra creencia, axó es, ab banderes o altres coses que mostrassen públicament tal relligió. Axó era lo raonable, axó era ab tota veritat es sentit de s' article 11 de sa Constitució, i tois es Govern de l' any 1870 ensá, es liberals es primers, havien mantenguda sempre aquesta Royal Orde. Es ver qu' En Moret l' any 1906 deya que volia posar sa llibertat de Cultes; i pero per axó volia convocar unes Corts noves per mudar aquel article 11, En Canalejas n' ha volgut sortir més aviat; i ¿qu' ha fet ell? Ha tirada a bax sa Royal Orde d' En Cánovas, donant permis per que 's temples i cementeris que hi haja no católics. puguen posar inscripcions i altres senyes de ses seues creencies, i només ha privat que 's qui professen altres relligions, no puguen fer manifestacions públiques collectives, axó es, tots plegats, en incorporació; i ha dit que 's donará a s' article 11 de sa Constitució es sentit de sa Constitució de 1839, que posá sa llibertat de Cultes.—Sa gravetat, lo lletx de tot axó está, més que en ses consequencies directes que puga dur, en sa mala voluntat que suposa en es Govern contra l' Església; es ni més ni pus una galtada a l' Església i a n-es católics, que son s' immensa majoria d'ets espanyols. Estam segurs que li costará careta a n-En Canalejas aqueixa galtada.

Però encara ha fet més aquest bo d' homo. Ha posades a n-es discurs de la corona unes paraules incalificables, dient que es «excessiva» sa «multiplica-

ció de ses Ordes i Congregacions relligioses», i que es «un desitx públic», un desitx de sa Nació, que «se recuequin» es nombre d' aquestes «Ordes i Congregacions» que no n'hi haja tantes; i que ha acudit a n-el Papa per «esveir es convents i cases relligioses que no sien indispensables pe' ses necessidats» espirituals des feels.—Primerament es una mentida com unes cases que sa Nació desitx que llevin frares ni monjes; es una solemne mantida que sa Nació trobi que n' hi ha massa d' Ordes i Congregacions relligioses. ¿Quant ni aont sa Nació ha dit res d' axó ni ha demostrat desitjarho? ¿Qui més que sa Nació fa que existesquin ses Ordes relligioses i que augmentin cada dia més? ¿Se posa cap convent o casa relligiosa que la gent no hu demani que sa gent no n' estiga contenta? ¿Per que, per exemple, dins Manacor tornaren es frares de St. Domingo, i se posá no fa gayre es convent de ses Fies de la Sagrada Família, o sa Reunió que diuen? ¿Per que se posaren, fa temps, ses monjes de la Caridat i ses Fies de la Misericórdia o monjes de sa Bassa que deyen? ¿Per que se posaren més que perque sa gent e-hu desitjava? I ¿per que continuen sino perque sa gent n' está contenta? ¿Que costen a sa Nació? ¿Quin perjudici donen a negú? ¿Obliguen negú a donarlos? Les dona qui vol; i negú, comensant p' es Govern, té cap dret d' aturarho ni d' aficars'hi per res, mentres no trenquin ses lleys, qu' es ben cert que no les trenquen. Ara bé, lo que passa dins Manacor, passa dins tot Mallorca, dins tot Espanya. Es revolucionaris de l' any 1835 varen treure 's frares d' Espanya: passárem anys i anys sense frares, pero es desitx de que n' hi hagués e-hi era, i tan viu, qu' En Nocedal l' any 1872 va tenir, manyes per fer que ses Corts votassen que hi pogués haver frares. ¿Fins i tot es diputats republicans, ab En Castelar, En Figueres i demás caps-pares davant, votaren que hi pogués tornar haver frares! De llavó ensá han anat fundantse convents i convents, sempre perque sa gent de tal o qual banda e-hu demanava, sempre ab sos donatius de particulars, just lo metex qu' ha succeït dins Manacor ab ses monjes i es frares que tenim. Axi han crescut, axi viuen es frares i monjes d' Espanya, perque Es-

panya vol que hi sien, vol que hi vivin, sense que costin res a s' Estat més que ses subvencions que s' Estat se va comprometre dins el Concordat a donar a algunes d' aquelles Ordes p' es Servicis que presten a n-es públic feel, a sa Nació, servici que s' Estat té s' obligació de sostenir per everse apoderat des bens i rentes que hi havia de dexes de particulars per una tal cosa. No més son algunes cases relligioses que reben tal subvenció. A Mallorca només en sabem dues que 'n repiguen, de tantes com n' hi ha.—De manera que si dins Espanya ses Ordes i Congregacions van quart crexent, no es més ni pus que sa Nació e-hu vol, es pe' sa voluntat nacional, que segons es principis lliberals es sa font i es fonament i sa rel de tot poder. I si sa voluntat nacional vol frares i monjes, i les fa créxer i multiplicarse ¿qui es En Canalejas ni es Govern per aturarho? Cap dret té En Canalejas, cap dret té es Govern de aturarho ¿Que diria la gent si ara es Govern deya: e-hi ha massa fusters o llibreters o ferrers dins Espanya: idó ¡les hem de fer mancabar! ¿Que dirien es fusters, llibreters o ferrers a n-es Govern, sino: ¿Que t' es a tu, Govern, si som molts ó pocs de tals oficis, mentres noltros cumpliguem ses lleys de sa Nació? ¿Quin dret tens tu d' aficarte en si som pocs o molts que feym de tal ofici? I aquests fusters, llibreters i ferrers estarien carregats de raó, i tothom les ne donaria; negú les ho poria negar sense fer una injusticia.—Lo metex es idó ab sos frares i ses monjes. Cap dret té es Govern de llevarne. Seria una violació feresta de sa llibertat que tots es liberals tant proclamen i per la qual diuen qu' están disposats a qualsevol sacrifici; seria un atentat contra sa llibertat natural llevar convents i cases relligioses perque En Canalejas i sa seua tropa i es republicans troben que n' hi ha massa. ¿Quina raó es aqueixa: n' hi ha massa? ¿Que vos ne fan mantenir cap, grans belitres? ¿N' hi ha massa? ¿I qui sou voltros per dir que n' hi ha massa i llevarne des mitx perque n' hi ha massa? Si aqueixa raó valgués, noltros poriem dir: N' hi ha massa de revolucionaris, n' hi ha massa d' anticlericals, n' hi ha massa de socialistes. Idó llevemne des mitx la mitat o quatre quintes parts, sols que 'n quedi

mostra.—¿Que dirieu jo insigne Canalejas! jo republicans! jo socialistes! si demà, en tornar esser Govern En Maura, que hu será, per potadetes i saboneta que fassiu, ¿que dirieu si demà En Maura o qualsevol govern reaccionari digués de voltros axó que voltros deys des freres, i volgués fer de voltros axó que voltros voleu fer des freres? ¿Serieu de sentir! Ah idó? Lo que no vols per tu, no hu vulgues per negú.

Per tots aquests motius protestam ab tota sa nostra ànima contra aquexes atrocitats qu' ha fetes es Govern d' En Canalejas; i tots es catòlics de ver, tots els qui volen ses coses justes, tots es qui no volen es desorde i s' iniquitat, han de protestarne, no de qualsevol manera, sino granat i a ferir. Ja hu sabeu: de s' erba molla .....

¡Visquen ses Ordes religioses! ¡Queerra a tots es qui los fan guerra! ¡Fora pertocar es dret de negú, sia frere o no: ho sia! ¡Visca sa llibertat de bon de veres!

II

BARBARIDATS D' EN LERROUX.

Entrem ara ab olivetes ab En Jimenez Moya, esponiantlo una mica per ses grans barbaritats qu' enfloca dissapate passat dalt in-justicia. Comença s' estornell per dir qu' es una *roda de molí* axó es, una mentida, qu' En Lerroux haja dit a n-e seus alló de *Robau, calau foc, matau, alsau es vel a ses novicies*. Axi metex se necessita tenir pat i cantar molt ab sa toxarrudesa des qui s' escolten, per negar qu' En Lerroux haja dites aquexes atrocitats. Les va dir i les va publicar dalt un periòdic devot seu *La Rebelia*, de Barcelona, dia 1 de setembre de 1906, aont deya, entre altres coses, a n-es seus *Jóvenes bárbaros*.

«Rebelas contra todo; no hay nada ó casi nada bueno,

«Rebelas contra todos: no hay nadie o casi nadie justo.

«Jóvenes bárbaros de hoy, entrad á saco en la civilización decadente y miserable de este país sin ventura, destruid sus templos, acabad con sus dioses, alzad el velo de las novias y elevadlas á la categoría de madres para virilizar la especie; penetrad en los registros de la propiedad y haced hogueras con sus papeles para que el fuego purifique la infame organización social, entrad en los hogares humildes y levantad legiones de proletarios, para que el mundo tiemble ante sus jueces despiertos.

«Hay que hacerlo todo nuevo, con los sillares empolvados, con las vigas humeantes de los viejos edificios destruidos, pero antes necesitamos la catapulta que abata los nuevos y el rodillo que nivele los solares.

«Seguid, seguid.... No os detengáis ni ante los sepulcros ni ante los altares.

«No hay nada sagrado en la tierra, más que la tierra y vosotros que la fecundaréis con vuestra ciencia, con vuestro trabajo, con vuestros amores.»

«Robad, incendiad, matad, morid»

¿Quant En Lerroux torná d' Amèrica a Barcelona, a n-el novembre d' entany, el metex periòdic *Rebelia* torná publicar aquest horrible *Manifest*, dient que 'l publicava «sin renunciar a una sola de sus aspiraciones». «y sin quitarle una coma».

Axó es es programa, axó es sa ban-

dera d' En Lerroux, per més qu' En Jimenez Moya pretenga dissimularho i taparho. ¡A veure si s' atrevex a negar qu' axó es lo que va dir En Lerroux dia 1 de setembre de 1906 demunt es periòdic devot seu *Rebelia*. E-hu va dir bax de sa seua metexa firma, i fins avuy no se 'n es desdit, que sapiguem.

I ¿que fa En Jimenez Moya per desferse des càrrecs horribles que de tal *Manifest* se desprenen contra 's seu capitá?

Retreu un articletxo d' un altre lerrouxista, un poca alatxa, que dalt *El Radical* de Madrid ha tractat de defensar, axí com ha pogut, aquelles barbaritats d' En Lerroux. I les defensa pegant cosses a n-es sentit comú i negant fins i tot s' evidència. Allá ont En Lerroux digué: *robau*, ell sosten que ab axó no «aconseyá» que robassen. Vaja, es ver que no hu «aconseyá». Feu qualque cosa més que «aconseyarho»: e-hu maná. Llavó admet lo des «robo»; pero diu que 's «jesuites i es Prelats de l' Esglesia més sabuts dins es seus llibres i Pastors» «aconseyen es robo» Es una solemníssima mentida. ¿Quins son es jesuites ni es Bisbes que «aconseyen es robo»? Veyam, ¡que diga quins son qu' hajen fet may res d' axó! I si n' hi hagués qualcún que hu hagués fet, resultaria tan culpable i tan abominable com En Lerroux, ni per axó es robar dexaria d' esser un pecat, un crim, una abominació. Es Deu que va gravar dins es nostro cor sa lley natural i que llavó la doná escrita a Moysés dalt dues taules de pedra, i el Bon Jesús la confirmá dins lo seu Sant Evangeli; es Deu, que dins sa lley natural i dins sa lley escrita i dins l' Evangeli, ha dit i diu: *No Robarás*. I maldement se 'n venguessen, no ja tots ets Sants Pares, sino fins i tot tots ets àngels del cel a dirnos: *Robau!*

—es robar seria un pecat, un crim, una abominació. Aquest manament de Deu negú es capas de llevarlo ni d' escapar-lo en lo més mínim, ni En Lerroux ni tots ets jesuites ni tots es Bisbes del mon, ni tots es dimonis d' infern, ni tots ets àngels i beneventurats del cel.

¿I aont mos surt aquesta euveya ronyosa del *Radical* de Madrid ab so anar a retreure certes paraules de St. Basili, St. Crisóstom, St. Jeroni i St. Clement sobre 's dret de propietat? Cap d' aquests Sants Pares digué lo que preten es belitre del *Radical*. Aquells Sants Pares parlaven de s' abús des dret de propietat, no de s' us llegal, que may condannaren; i ses seues paraules, si les n' escapá qualcuna de massa cantelluda i bofegant, s' ha d' interpretar benignament, i un els ho pot dissimular pe' s' ardor de caritat divina que vessava des seu cor, i qualque pic les feya contrapassar una mica sa reixa. ¿Qui no sap que s' autoritat des Sants Pares está en so testimoni que donen de sa fe que 's professava a n-es seu temps, sa fe revelada de Deu i del Bon Jesús, que per boca dels llibres Sants de l' antic i del nou Testament, per boca del sant Evangeli diu tot clar i llampant: *No robarás*? No, ets Sants Pares may tractaren ni pogueren tractar de desfer cap manament de sa lley de Deu. No, ni St. Jeroni ni St. Basili, ni St. Crisóstom, ni St. Clement pogueren ni volgueren desfer es manament de sa lley de Deu que diu: *no robarás*. I, si hu haguesen provat de fer, les seria sortit malament; merexerien una batcollada a

ferir, com la se merex En Lerroux i tots ets seus, per haver feta tal barbaritat.

Lo que si ensenyen ets Sants Pares i Doctors, es moralistes i es canonistes i hu autorisa l' Església, es que s' homo pot a un cas de extrema necessitat usar des bens d' altri, fins allá ont sia mester per sortir de tal necessitat. I sa raó es perque sa divisió de bens, prescindint de sa manera com se va fer, no pot llevar es dret natural que tothom té de proveirse de lo indispensable per sortir d' una extrema necessitat en que 's trobi, axó es, en tal cas per dret natural se fa seu lo que necessita indispensablement per sortir de tal extrema necessitat; lo d' altri passa a esser seu, pero just en lo indispensable per satisfacer tal necessitat. I en tal cas, ocupant lo d' altri en la proporció expressada, no fa cap robo, no se pot dir que rop, sino qu' ocupa una cosa a n-e que just llavó té dret, axó es, que sa necessitat extrema en que 's troba fa seua aquella cosa. Per lo metex no roba, ocupantla.

Axó ensenyen St. Tomás i St. Lligori i tots es moralistes i canonistes, lo qu' autorisa l' Església, lo que dicta la sana raó.

I ¿que té que veure axó ab lo que ensenya En Lerroux dient a n-es seus *joves bárbaros: Robau*? Se trobaven ni se troben aquests en cap extrema necessitat com En Lerroux les digué axó? ¿Les volia dir que ocupassen lo d' altri just en quant els era indispensable per sortir de cap extrema necessitat que los petxucás? Res d' axó. Les donava un programa, una retgla d' obrar per desfer i esfondrar tot s' orde social. Ni més ni pus: contra Deu, que diu: *No robarás*, ell, En Lerroux, diu: *Robau*.

De manera qu' aquex lerrouxista de Madrid se pot donar sa má ab En Jimenez Moya: fa s' arrós pe' sa trompa; demostra esser un xambó, que pretén de cames primes, i no sap donar passa que no se seny ses genoyeres.

III.

BATAYONADES LERROUXISTES

No merex altre nom lo que diu es paperot lerrouxista de Madrid; i s' ho fa seu En Jimenez Moya, sobre alló que diu En Lerroux: *Alsau es vel a ses novicies, i alevales a sa categoria de mares*. Es fer una tal cosa no ja contra novicies, sino contra tota dona, trepitjant sa lley de Deu, es un crim horrible, una violació nefanda, penada i castigada dins tots es còdics de tots es pobles civilisats. No, no n' hi ha cap d' Estat organiat demunt la terra qu' autorisi, que permeti axó que diu En Lerroux a n-es *joves bárbaros*. Es un crim ferest contra Deu i sa dignitat de sa dona i contra sa vergonya pública. De manera que En Lerroux i tots los seus sostenint tal atrocitat, se demostren bé lo que son.

I té aquex balitre de Madrid sa poca alatxa de dir que «es bons catòlics de temps passats» feyen axó qu' En Lerroux diu que fassen a *ses novicies*. ¡Mentida! ¡cent voltes mentida! Es qui hajen may fet axó, son estats i serán sempre uns mostros d' iniquitat; si may catòlics e-hu han fet, han negada se seua fe, han esquexada i potetjada sa seua dignitat de catòlics, se son fets pitjors que *cavalls i muls que no tenen conexement*.

I diu aquel belitra que tals atrocitats les feren «es molinistes» ¿Qui us ha enganat, germá? ¿Tan cruu estau d'

história que no sabeu que «es molinistes» no eren més que 's partidaris del P. Lluís de Molina sobre sa manera d' explicar s' intervenció que té Deu en tots ets actes de s' homo? Vos voleu dir sens dupte «es molinosistes», axó es, es seguidors de s' heretje espanyol des sigle XVII, Molinos, caporal de s' *iluminisme*, que ab capa de piedat porquetjava per llarc contra 'l sisé manament; i per axó l' Inquisició li posá ses mans demunt y li ajustá es contes de bona manera. No, ses brutors nefandes des molinosistes no les mos poren tirar demunt a n-es catòlics perque no eren des nostros, sino heretjes, i com-e tals l' Església els-e condanná, els-e va treura defora; es molinosistes eren una especie de lerrouxistes des sigle XVII. I no es estrany jo lerrouxista de Madrid! que confongueu es «molinistes» ab ses molinosistes. En Castelar qu' era En Castelar, que feya més kilometres d' alsada que vos milimetres, també les va confondre dins ses Corts Constituyents l' any 1869, i es diputats i escriptors catòlics li feren mostrar sa filassa. Si 'n tenguésseu gens d' alló que frigen, no haurieu treveiat aquí metex aont trevelá En Castelar. Haurieu escarmetat.

¿I que 'n direm de sa manera com tractau de defensar En Lerroux d' haver dit a n-es seus *joves bárbaros: Matau*? ¿I qui es En Lerroux per dir: *matau*.—allá ont Deu ha dit sempre: *no matarás*? ¿Deu mana una cosa, i En Lerroux mana tot lo contrari! ¿Qui té raó? Es bo de veure.

¿I que vos embolicau, jembuya-fill! d' un Papa sobre ets albigeos d' una ciutat, i de sa nit de St. Bartomeu de Paris, i des saquex de Cuenca i des fusellaments d' Olot? ¿Quin Papa era que va dir lo que vos suposau? ¿aont consta que hu digué? De lo de sa nit de St. Bartomeu de Paris, no n' es responsable més que 's qui hu va fer fer, la cort de France; no ets altres catòlics que no hi tengueren art ni part ni hu donaren per ben fet. Des fusellaments d' Olot i des saquex de Cuenca, lo metex; en son responsables es qui hu feren, i es qui hu porien aturar i no hu aturaren; es qui hu donaren per ben fet; no l' Església, no es catòlics com-e tals

¡I tenu sa frescura de dir que «cap doctrina política, relligiosa o filosófica ha escampada tanta de sanc com sa catòlica»! Es un' altra mentida com unes cases. ¿Qui ha escampada més sanc que sa doctrina catòlica? Ets inimics des catolicisme, i d' un bon tros: s' Imperi Romá durant es tres primers sigles de l' Església, i es protestans a n-es sigles XVI i XVII i es sarrains durant s' edat mitja, i sobre tot es revolucionaris francesos. ¡Aquests si que 'n derramaren de sanc, cent vegades més que tots es catòlics plegats! Ara sa doctrina catòlica no n' ha escampada gens may No, sa doctrina catòlica no té sa culpa si causa d' ell qualcú ha escampada sanc. Sa culpa es tota de ses passions humanes empenyades ab oprimir i perseguir sa fe catòlica. Sa culpa es tota de ses passions humanes, que devegades han presa sa doctrina catòlica com una màscara d' instins perversos i bordissencs. Sa doctrina catòlica tot lo més han autorisat que 's castigui es crim i s' iniquitat. Es un dret de sa Veritat.

Vaja, Sr. lerrouxista de Madrid, dexauho anar de defensar En Lerroux,

perque demostrau que no hi entener gens per una pipa, i que sabeu tant de fer defenses com s' ase d' ensafrazar. Creysme, per defensor no valeu un dobler de mac, ni una guya escossada. Qui no vol perdre 's plet, que no vos cefe per micer.

¡Quina bandera més... gloriosa sa d' En Lerroux! no es-ver?

¡Robau, calau foc, no us atureu devant ets sepulcres i ets altars, tomau ses esglésies, matau, aisu et vel de ses novies! ¡visca sa llibertat!

IV

BARBARIDATS D' EN JIMENEZ MOYA

En va dir moltes a n-es discursot que tirá a Lluchmajor a n-es teatre Mataró dia 12 d' aquest més. Suposam que només el devien escoltar socialistes i anarquistes, perque ses barbaridats que va dir, sols p'es carcabós d' aquests poren passar. Estava anunciat que parlaria d' es republicans i sa política mallorquina, i li sorti un cent-cames anarquista, anti-social, ple de verí i malanansa.

Comensá per enlocar a n-es republicans mallorquins una indirecta d' aquelles que firen d' esquena ets homos. Les va dir que no havien fet res per axó qu' ells diuen sa Llibertat, axó es. es llibertinatje revolucionari, i qu' esperaven que sa República les ho enviasen de fora-Mallorca en ploc ceríficat.

—Ah idó, republicans mallorquins, ¿que vos pensaveu? Vos créyeu esser uns héroes de sa... Llibertat, i no n' heu tayat tros, segons vos diu En Jimenez Moya. Voltros desde s' octubre de 1868 fins qu' En Pavia dia 3 de janer de 1874 vos pegá aquella cossa allá ont voltros sabeu, perque encara vos hi sentiú es cop,—bé potoyáreu, i vos esgargamalláreu, i cuydáreu a caure morts fent sermonots dins cassinos, pe' ses plasses, p'es camins, pe's tays; fent processons ab banderes i sants berrers, del cel progressista, com aquels gats apostòlics d' En Colom i En Crespi, caps de bandolina de ses Germanies; bé anáveu de poble en poble, de llogaret en llogaret, escampant sa llevor revolucionaria predicant contra 's reys, contra ses quintes, contra 's pagar a la Sala, contra 's senyors i propietaris, jurant i perjurant que no 's farien pus quintes, que no 's pagarien pus contribucions, que 's faria sa repartició des bens, passant primers ets senyor i amos a ses mines des sobre! Be n' escampáreu de verí i malanansa dins tot Mallorca, bé potoyáreu i correguéreu de Capdepera a Andratx, de Sóller a Santanyi, bé destrepáreu i enverináreu es poble de Ciutat, viles i llogarets.

—Idó, bé, tót lo que féreu pe'... sa Llibertat, p' es llibertinatje, no va esser res no serví de res, segons En Jimenez Moya; i ara i tot e-hu feys tan malament com sempre, no 'n tayau tros. Es aquest mestre vostro que vos ho tira a la cara.

Pero ¿i d' ont vos heu tret, jo insigne Jimenez Moya! axó que diguéreu a n-es bobians que vos escoltaven a Lluchmajor i repetiu dalt in-Justicia, que «ets antepassats» des «senyors» d' ara «invadiren» Mallorca, i «se 'n ensenyoriren», «assassinant» i «arrasant» tot quant els-e feya nosa, «fentse amos

de lo que no era seu»? ¿I aont heu estudiada s' història de Mallorca? ¿Deu-esser estat un... merdancer que la vos ha mostrada. ¿Vol dir «ets antepassats» des «senyors» d' ara «invadiren» Mallorca «arrasant» i «assassinant», «fentse amos de lo que no era seu»? Lo metex que vos ensenya En Lerroux (*Robau, calau foc, matau!*), no es ver? Voltros pòreu fer aquexes barbaridats; ets altres no. I ¡visca s' igualdat!—¡Ah Sr. Jimenez Moya, no n' abuseu tant des biduins que vos escolten, i vos sostenen ab sa seua suor! Miravoshi una mica més per sermonarlos. ¡Aquesta història de Mallorca, homo! ¡Pegauli una lletgi-deta abans de donarne llissons. No es ver que «ets antepassats» des «senyors» d' ara venguessen a prendre Mallorca. Si n' hi ha de descendents de aquells, son ben clars, ben pocs. S' història diu ben llampant que 's senyors que vengueren ab el Rey En Jaume a recobrar Mallorca des moros, que l' havien presa sigles enrera a n-es cristians; com la se varen haver repartida ab el Rey perque era una cosa seua, ben seua, perque la s' havien gonyada ab sos seus propis punys i ab sos de sa seua gent, repartiren sa part que les havia tocada, entre es senyors més petits que feyen colla ab ells i entre ets seus petits vassalls i vilans i ¡¡agesos de ses seues terres de Catalunya que les havien acompanyats, combatent a n-es seu costat; o bé veneren o daren ab alou a altres venguts de Catalunya sa part que les havia tocada; i el Rey va fer pot sá poc llá lo metex ab sa part seua, que va es-e r la mitat de tota s' illa, cridant ja gent de ses viles i ciutats i pagesies de Catalunya per que venguessen a poblar Mallorca, o ferintlos grans franquicies i llibertats. I en vengueren molts, i aquets foren es pobladors de Mallorca, aquets foren es nostros antepassats. Es moros fogiren tots: fins i tot es de ses muntanyes acabaren per buydar. Després de tot, no era ca-seua; eren uns usurpadors. Ells havien presa Mallorca a n-es cristians que hi havia, eis quals havien hagut de fogir també. De manera que tots o casi tots es senyors qu' vengueren ab el Rey En Jaume a prendre Mallorca, se 'n tornaren a Catalunya, i vengueren o donàren ab alou sa part que les havia tocada o la repartiren entre aquells que havien combatut a n-es seu costat. De manera qu' es mallorquins d' ara, pobres i rics, descendexen des pobladors que 'l Rey i es senyors catalans cridaren després de sa conquesta per que venguessen a poblar s' illa. D' aquests pol la lors, uns que 's feren rics, altres que 's feren pobres, surt sa població mallorquina d' ara. Per lo metex es una solemne mentida i una injusticia fereita lo que digueren, Sr. Jimenez Moya a Lluchmajor sobre «ets antepassats» des «senyors» d' ara.

I tenguéreu pit per dir que la Església, anomena «assassins i criminals» «es senyors»! ¿Aont ni quant l' Església ha dit una tal cosa? ¿Que St. Jeroni i qualque altre St. Pare varen dir qualque expressió un poc forta contra ets abusos de certs rics? Es ver, però axó no vol dir que donassen a ses seues paraules es sentit que vos les donau. I sobre tot, St. Jeroni ni aquells altres Sants Pares no son l' Església, ni d' un bon tros. Per lo metex, deys una falsedat i calumniu l' Església quant deys qu' ella anomena «assassins» i «criminals» «es senyors»

¿I qu' es axó que vos enbolicareu de que «com se va treure 's conte d' ets hebreus de Mallorca», «repartiren es nins entre ses families catòliques per ensenyarlos a odiar sa seua rassa»? Veyam esplicamosho una mica més a n-axó, perque no 'n tenim noves de que may se fos feta una tal cosa. ¿A n-e quin arxiu, a n-e quin Document heu trobat res d' axó? ¡Esplicauvos més demunt aquest punt, homo sant de Deu!

¿I d'ont vos treguéren també alló altre que váreu dir que 's «capellans ensenyen que 's poder vé de Deu per agarrótar ses consciéncies, i obligar en nom de Deu es pobres a sometre-se a n-es senyors»? Es ver que 's Poder vé de Deu, i just de Deu; però axó no vol dir que 's senyors puguen oprimir ni fer esclaus es pobres. Qui ha defensats may es pobres contra tota tirania i despotisme axi com los defensá sempre l' Església? ¿Qui va esveir l' esclavitut dins Europa i el mon civilizat més que l' Església? ¡Pobres esclaus si haguessen haguda d' esperar des radicals d' aquell temps sa seua Llibertat!

De manera que a n-es republicans de Lluchmajor los diguéreu que «es senyors» son uns «assassins», uns «criminals» ¡Ja heu sabent idó tots «es senyors» i propietaris republicans: segons En Jimenez Moya, son uns «criminals» o fiys de «criminals», uns «assassins» o fiys de «assassins»! ¡Que hu sapien tots «es senyors», tots es republicans que son «senyors» de qualque cosa, tots es republicans que posseixen qualque cosa a Manacor i fora de Manacor: segons En Jimenez Moya o ells o es seus pares son uns «criminals», uns «assassins»! ¡Tot los sia enhorabona d' aquest Mestre que mantenen a Manacor per que les tifi aquexes floretes!

Tampoc no hi poria faltar jo insigne Jimenez Moya! dins es vostro discursot ponyida p' En Maura. Diguéreu que lo que més e-hi ha que combatre es Maura. Se comprén: es En Maura qui vos posa més terra a s' escudella. Mentres ell aleni ¡mala petja trobará es carretot de roda plena de sa República! ¡No 'l treureu a n-es carretot!

V.

NO VA DE POP.

En feys moltes de riaves, Sr. Jimenez Moya, ab s' articletxo qu' endressau a otro Viroller a Un Manacorí i a Un joven republicano Manacor (tres pseudonims! I axó que a n-es vostro dir es vostro dir es una cosa molt lletja usar de pseudonim per escriure!) ¿Vol dir trobau que es teps perdud discutir ab En Revenjoli? Teniu raó: lo qu' es ells perduu completament es temps. ¡Si no servexen per discutir! ¡Si un allot de mamella en sap més qu' ells! Per part meua, tant m, es si hi discutexen com si no hi discutexen; lo metex que m' es igual que vos volgueu discutir i no volgueu discutir. Ja hu he dit cent vegades: jo seguiré refutant tots es desbarats que vos o aquells diguen demunt in-Justicia ó er. discursos i mitins, tant si 'n contestan com si dexan de contestarme.

Axó que deys que jo no aguant sa discusió massa sap tot Manacor que no es ver. Sou vós que fogiu, vos sabreu per que. Des que vatx sortir a 's mitx, vos he agontades ses teses, sense recular una esque de guinavet. Aquestes raons que donan per no contestarme, son...raons foradades, excuses de mal pagador.

VI.

A «UN MANACORI»

Sí, axó vá per vos que volguereu molestar es Vicari General, retregent, ab s' intenció qu' es de suporar, certes

coses per ofendre i ferir, dient'es ab revolveries i d' una manera envitricollada per evitarvos ses conseqüencies d' una querrelia; ara heu hagut de retificar i donar esplicacions llampants; pero desparant algunas fletxes verinoses per venjarvos d' una manera o altra des paper trist qu' heu agut de fer suposant, que 's Vicari General, despre de lletgir demunt in-Justicia lo que diu St. Agustí sobre fer almoyna, fará ó dexará de fer ab sos ses bens. Es vicari General sabia sa seua obligació, en punt a fer almoyna, molt abans que in-Justicia publicá, alló de St Agustí; i ni vos ni cap altre republicá ni no republicá té dret d' aficarse ab sa manera com ell complex ses seues obligacions com-e persona privada.

Sobre tot, vos convendria més, germá, que enloc d' anar a donar a n' els altres llissons de lo qu' han de fer o dexar de fer, vos mirásseu més en lo que escriviu per no veurevos obligat a rectificar i a desdirvos de lo qu' escriviu aficantvos ab lo que no vos importa.

En lo que 'm deys que jo, en lloc de recordar a n-es republicans qu' ells també estan subjectes a n' el sisé manament, valdria més que hu predicás a n' es meus vos diré que es qui ha mogut axó de si qualqu guarda o dexa de guardá el sisé manament, va esser es vostro confrare Viroller Virolla Virollenc, anant a retreure si esta classe respectable guardava o dexava de guardar aquest manament de Deu; jo li vatx fer avinen que 's republicans també estaven obligats a guardarlo, i que hi feyen molts de puns escapats, y per lo metex que los tocava un bon callar, i no anasen a tirar pedres a sa teulada des veynat, allá ont ells tenien sa seua de vidre i d' aquell més trencadís.

Y ¿qui vos ha esenyat, germá, que basta qu'un diga que professa sa teoria bordellanca de s' amor lliure o d' axó que diuen matrimoni civil, per fer vida de porc o de gorá, per agabellarse civilment ab una bruxa qualsevol? ¿Ay de bo? Deu del cel ha posat el sisé manament; i es qui no l' observi, no li valdrá a l' hora de la mort es dir: jo creya en s' amor lliure i ab so matrimoni civil, i per lo metex estic net de tota macula. No, no li valdrá res d' axó; sino que l' enviarán a fer flamada ab En Barrufet per tota una eternidat. ¡Bons estariem si bastás dir: jo no crec ab tal manament de sa lley de Deu, per no estar obligat a observar-lo!

Que hu sápia «un Uanacorí»: es qui no observi sa lley de Deu, per més republicá i radical i socialista que 's diga, se 'n durá una sabatada que 'l dexará baldat i qualque cosa més, en venjr s' hora de la mort, i per ventura abans.

¡Deu n' alliber a tota persona nada!

VII

¡BONES DUES FIRMES!

Mos retreu in-Justicia un grepat d' iusolencies que «El Obrero Balear» es paperot de socialistes de Ciutat, i aquell altre paperot que du es nom d' un animal que pud, han vomitades, segons vetx, contro En Revenjoli. En Revenjoli queda molt tranquil, mes ben dit, considera qu' es una senya de qu'ell ¡toca 's fil de ses neules, de que endevina se punteria, de que ha afinat es quest. Si aqueys dos paperots l' atebassen, se posaria mal -a-pler, li vendrian sospites de si se seria esgarriat. Quant ells li diuen es nom des porch, bona senya p' En Revenjoli! Provava de que vá ben tot dret ben tot dret.

Sobre tot ja n hi haurá prou d' espolsades a n' En Jimenez Moya i a se sena tropa per avuy.

No res, fins dissapte qui vé, si Deu ho vol.

REVENJOLI.

Coverbos

En Miquelet, que venia d' eximir-se, va entrar á dins ca-seua cap baix y fent sa llagrimeta; senyal ben evident de qu' ets examens no li havien enat vent en popa.

Son pare, tot d' una qu' el va veure, ja no ni hanrien tret gota; perque aquelles llágrimas li varen dir ben cla que á n'es seu fuy li havien donat un moix.

—¡Digués: ¿Que ha estat axò?—va dir tot enfadat—¿Que no has contestat?

—Si... però...

—Ja m'omprens, ja m'omprens; ses teves contestacions deven haver estades com ses que dona in-Justicia á n' En Revenjoli.

**

Un escultor no afamado,
Pero de geni travieso
Hizo un San Antón de yeso,
Poniendo su cerdo al lado,
Y entrámbos, en un renglón,
Esplicò prudente y acuerdo,
Cual de los dos era el cerdo,
Y cual de ellos San Antón.

**

El secreto que se confia á una mujer es vehículo de publicidad.

**

Un jove, que se volia casá, va compa-reixa á se vicaria y es Vicari li va pre-guntá.

—¿Ets tu católic?

—No, senyó.

—¿Ets protestant?

—No, senyó.

—¿Ets judío?

—No, senyó.

—¿Mahometá?

—No, senyó.

—¿Idò, que diantre ets?

Senyoret, jo som sabaté.

**

“Ni la jota sabe usted”
Dijo al escolar Manresa
Su profesor don José:

Y él contestò:—“Sí, la sé;”
Y bailó la aragonesa,

**

Es temps es es capital des que no tenen més fortuna que se sea inteligencia.

**

Un metje molt distret va ená a visitá un d' es seus clients.

A n' es portal se va topar ab se criada que sortia y li va preguntá:

—¿Com está se madona?

—La se n' han duita á n'es cemente-ri.

—No es aqui aont vatz dir que la du-guessen; sino á n' es banys de Campos ¡Parex mantida ab aquexa gent que no vulga fer may lo que es metje diu!

**

Quant vejes un pobre que va á captá, no el miris ab despreci; pensa que te mostra es camí que tal volta tu no tardis molt en haver de fer.

Vuits y nous

Solucions del número passat

SEMBLANSES

- 1.ª En que té manxa
- 2.ª En que té coua.
- 3.ª En que toca
- 4.ª En que tenen goma.

PREGUNTES

- 1.ª Una mosca
- 2.ª Un Cancer
- 3.ª Es de se cuinera.

PROBLEMA NUMÉRICO

1	4	3	2
2	3	4	1
4	1	2	3
3	2	1	4

FUGA DE CONSONANTES

Las dichas del hombre duran;
Lo que las olas del mar
La que nace muere al punto

Y olas vienen y olas van.
Endevinaya:—Un potecari.

Diávelo Numéric

8	7	1	5	3	1	7	2	4	0
1	0	3	4	5	6	2	4	2	
4	5	1	5	3	1	7	0		
1	0	3	4	5	9	2			
1	2	3	4	7	9				
6	9	5	3	0					
4	5	2	3						
0	2	9							
8	2								
4	5								
9	5	0							
8	2	3	2						
9	6	0	3	2					
1	2	3	5	9	0				
4	2	3	0	7	4	2			
9	7	1	5	3	1	7	0		
1	0	3	4	5	9	2	4	2	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

Sustituir los guarismos por letras de modo que sus líneas horizontales indiquen: 1.ª, participio pasivo; 2.ª, villa de la provincia de Avila; 3.ª, sustantivo femenino; 4.ª, idem; 5.ª, idem; 6.ª, sustantivo masculino; 7.ª, dignidad eclesiástica; 8.ª, árbol de la India; 9.ª, nota

musical 10, preposición; 11. tiempo de verbo; 12, tela; 13, adjetivo; 14. sustantivo femenino; 15, idem; 16, idem; 17, idem, y 18, instrumento de cirujía.

Semblances

- 1.ª ¿En que s' assembla es truch á un jardí?
- 2.ª Y es trenta y u á s' es Guardies civils?
- 3.ª ¿Y una cuxa á un barco?
- 4.ª ¿Y un llagost á una gabia?

Fuga de consonantes

.a .i.a .ue .o. e.a.a
.e. .a.a.o .e .a.e.i.e.e
.e .a.ia .e .o .e.e.e
.o .u.u.o .a .e.a.a

Endevinaya

P' es Matx acab s' escarada
Que coméns per á Tots-Sants.
Quant vé qu' estich tan cansada
Me sólen da una tupada
Ab un garrot de cinc pams.

(Las soluciones el proximo Sábado)

Tipografía LA AURORA

ANTIGUA CASA MAYOLET

Gran rebaja de precios en perfumeria, solo para 30 dias.

No lo dudeis, probado y os convencereis

Calle Peral, Manacor

No más calenturas

¡Nada se cobra si no se cura!

A los pocos días de usar las PILDORAS FEBRÍFUGAS BOSCH desaparecen por completo las fiebres intermitentes, tercianas, cuartanas, y toda clase de calenturas por fuertes y rebeldes que sean. El éxito alcanzado de curaciones sin que reaparezcan es la mejor garantía. Caja, 4 pesetas.

Se entregará GRATIS una caja de nuestras pildoras febrífugas á los señores médicos que lo soliciten del autor.

FARMACIA «BOSCH», MANACOR

De venta en Palma: Farmacia de don Juan Valenzuela, Centro Farmaceutico y principales farmacias.

Se necesita

un muchacho de 12 á 14 años, en la imprenta de este periódico.

Calle Amador 22

MANACOR

Cocina "LA ECONOMICA",

Son las mejores por ser las más cómodas, las que consumen menos y las mas baratas.

Se hallan de venta en la cerrajería de

Francisco Vadell Ramonell

Plaza de la Iglesia número 6

Mallorca Manacor

Esta casa ofrece ademas tuberías de todas clases, con gran rebaja de precios.

Ventas al contado y á plazos.

Juan Ticoulat

Cirujano Dentista

Estará en Manacor todos los domingos

Plaza de Weyler 2, piso 2.º

En Palma, Calle Colon, 64 pral.

Horas de consulta: de 7 á 1 y de 2 á 4

Disponible